

Департамент освіти й науки Запорізької обласної державної адміністрації

КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної освіти» ЗОР

Кафедра початкової освіти

КУРСОВА РОБОТА

Тема «Розвиток інформаційної компетентності учнів початкових класів, як складової соціальної компетентності»

Виконала Фефелова Анжела Аркадіївна

вчитель початкових класів

Нововасилівського НВК «Гармонія»

Приазовського району Запорізької області

Перевірив

2016

Актуальність проблеми

Сучасне інформаційне суспільство висуває до школи одну з найважливіших вимог – соціалізація учнів та їх конкурентоспроможність у подальшому дорослому житті, що передбачає набуття учнями певних якостей, які формують життєву компетентність: вміння самостійно, творчо та критично мислити, усвідомлювати, де і яким чином набуті знання можуть бути використані на практиці, вміння самостійно знаходити інформацію та використовувати її в роботі.

Проте, на даному етапі розвитку суспільства складні умови модернізації та реструктуризації сільської школи обмежують набуття учнями соціального досвіду й формування соціальної компетентності учнів. (за О.В. Варецькою) [1,с.41]. Саме тому праця в сільській школі вимагає від учителя більш уважного ставлення до розвитку ключових компетентностей учнів, зокрема соціальної (та інформаційно-комунікативної, яка є невід'ємною складовою соціальної компетентності). Сучасний Державний стандарт початкової освіти [2] передбачає формування в учнів компетентності з питань інформаційно-комунікаційних технологій. Більш глибокі знання та практичні навички для формування даної компетентності учні отримують на уроках інформатики, проте й інші навчальні предмети, а також позакласну роботу можна спланувати так, щоб учні здійснювали свою пізнавальну та практичну діяльність, набуваючи певних якостей, які сформують їх життєву (зокрема інформаційно-комунікативну) компетентність.

Мета роботи

Беручи до уваги, що інформаційна компетентність є складовою соціальної компетентності, вважаю дуже важливим процес формування та розвитку в молодших школярів інформаційної компетентності, а саме: навчання дітей грамотно працювати з будь-якою інформацією (розвивати вміння збирати необхідні факти, аналізувати їх, висувати на їх основі гіпотези, робити

узагальнення, порівнювати з подібними або альтернативними варіантами розв'язання поставлених задач, встановлювати закономірності, піддавати їх статистичному аналізу, використовувати для вирішення нових проблем, неординарних ситуацій).

Теоретичний матеріал

З питання класифікації найважливіших компетенцій в методично-науковому освітянському просторі існує багато різноманітних думок. Незалежно від способів класифікації та їх авторів *соціальна компетентність* часто висувається як одна з найважливіших.

А.Хуторський [6] вважає, що *компетентність* — це інтегрована характеристика якості особистості, результативний блок, сформований через досвід, знання, вміння, ставлення, поведінкові реакції; визначає поняття компетентності, як володіння людиною відповідною компетенцією, що включає його особове відношення до неї і предмету діяльності.

Компетенція – включає сукупність взаємозв'язаних якостей особи (знань, умінь, навиків, способів діяльності), що задаються по відношенню до певного круга предметів і процесів, і необхідних для якісної продуктивної діяльності по відношенню до них. (за А. Хуторським)

Автор має на увазі під компетенцією деяку відчужену, наперед задану вимогу до освітньої підготовки учня, а під компетентністю – його особистісну якість, що вже відбулася (характеристику).

Компетенції - це узагальнені способи дій, що забезпечують продуктивне виконання професійної діяльності. Це здібності людини реалізовувати на практиці свою компетентність. Ядром компетенції є діяльнісні здібності - сукупність способів дій.(Скворцова С.О.) [4]

Соціальна компетентність – дуже широке поняття, яке включає в себе багато складових.

За Державним стандартом початкової загальної освіти [2] *соціальна компетентність* – здатність особистості продуктивно співпрацювати з різними партнерами у групі та команді, виконувати різні ролі та функції у колективі.

Поняття *інформаційна компетентність* визначається як інтеграційна якість особи, що є результатом віддзеркалення процесів відбору, засвоєння, переробки, трансформації і генерування інформації в особливий тип наочно-специфічних знань (Єфіменко В.С.) [3, с.1)

Поняття інформаційної компетентності невід'ємно пов'язане з поняттям *інформаційної культури*, під якою ми розуміємо сукупність норм, правил і стереотипів поведінки, пов'язаних з інформаційним обміном у суспільстві. Поняття інформаційної культури сформувалося в процесі активізації уваги до механізмів інформаційного обміну в зв'язку з колосальним посиленням ролі інформаційних ресурсів в соціокультурних процесах у середині та другій половині ХХ сторіччя [5, с.135].

Термін «формування» належить до основних понять педагогічної психології і визначається, як діяльність експериментатора-дослідника або вчителя, пов'язана з організацією засвоєння певного досвіду, дії чи поняття учнем [8].

На жаль, впровадженню Державного стандарту щодо формування інформаційно-технологічної компетентності учнів початкової школи поза уроками інформатики присвячено не так багато робіт методистів та науковців. Глибше та детальніше ця проблема опрацьована дослідниками та вчителями-практиками для ланки старшої школи.

Розглянувши та проаналізувавши етапи формування загальноосвітніх умінь учнів (Резіна О.В. [8], Лукаш І.М. [9]) , встановлено основні етапи роботи з інформацією : здобування, відбір, зберігання, опрацювання,

передавання. А також чотири рівні процесу формування інформаційно-комунікативної компетентності 6

- Репродуктивний;
- Творчо-репродуктивний;
- Репродуктивно-пошуковий;
- Творчо-пошуковий (дослідницький).

Перший – репродуктивний – етап передбачає процес сприйняття та засвоєння простих інформаційно-технологічних знань та операцій. Діяльність вчителя на цьому етапі є провідною[9] і проявляється у викладі змісту інформаційних знань та демонстрації базових інформаційних технологічних операцій.

Другий етап характеризується відбором (аналізом), зберіганням та опрацюванням набутих інформаційних знань та технологічного досвіду і є сходинкою для наступної фази – самоконтролю. На творчо-репродуктивному етапі учитель знайомить учнів з раціональними технологіями створення інформаційних продуктів. Роль учителя полягає в керуванні та допомозі учнівській діяльності, поясненні та консультуванні в межах задачно-інструктивного підходу [8].

На третьому етапі (частково-пошуковому) з'являється фаза застосування та закріплення набутих інформаційних умінь та характеризується опрацюванням та передаванням вже набутого інформаційно-технологічного досвіду, перенесенням засвоєних прийомів та технологій в інші теми, на інші предмети, в нові умови та сфери діяльності. Вчитель консультує учнів під час роботи та організує роботу «учень-учню».

Четвертий – дослідницький – етап – це застосування набутих інформаційно-технологічних вмінь в нових умовах, самостійна проектувальна діяльність, синтез та узагальнення набутих інформаційно-технологічних умінь на попередніх етапах. Даний етап забезпечується реалізацією проблемного підходу і передбачає самостійне ставлення учнями перед собою завдання,

індивідуальне розв'язання проблемних питань. Вчитель створює проблемну ситуацію, спрямовує самостійну діяльність учнів на розвиток та удосконалення набутих знань, конкретних інформаційно-технологічних умінь та націлює учнів на виконання завдань високого рівня складності.

Кожен з етапів передбачає фазу контролю та корекції (для вчителя) й самоконтролю (для учнів).

Практична частина

Спираючись на досвід Лукаш І.М. [9], Рєзіної О.В. [8], був розроблений алгоритм формування та розвитку інформаційної компетентності учнів початкових класів, який я намагалась застосувати для учнів 4-А класу Нововасилівського НВК «Гармонія» Приазовського району Запорізької області

Процес розвитку й формування інформаційно-комунікативних умінь та навичок відбувався в чотири етапи переважно на основі роботи з текстовою інформацією.

Перший – початковий (*формально-операційний*). На цьому етапі учні знайомилися з можливостями набуття інформаційних навичок, відпрацьовували алгоритми виконання простих операцій при роботі з текстами (вибір конкретних фактів, понять з контексту; виконання аналізу опрацьованого тексту, підготовка учнями запитань для уточнення отриманої інформації), вчилися знаходити відповідну інформацію з прочитаного, прослуханого чи переглянутого матеріалу під керівництвом вчителя або батьків.

Другий етап – *задачно-інструктивний*. Учні самостійно створюють інформаційний продукт за інструкцією, технологічною картою, поданим алгоритмом чи за зразком. Так, на уроках читання діти власноруч виготовляли книжечки-малятко з використанням творів позакласної літератури за зразком, запропонованим вчителем (додаток 1).

Метою наступного, *задачно-технологічного* етапу, є розвиток інформаційно-технологічних умінь зі створення інформаційного продукту за поданими вчителем вимогами. Діти виконували різноманітні завдання:

статистичні опитування, міні-проекти з різних навчальних предметів, анотації до статей періодичної публіцистичної літератури тощо. Так, наприклад, діти приймали участь в конкурсі «Найкращий відгук на сучасну дитячу прозу», самостійно опрацювавши дитячі твори сучасних авторів: Т.Щербаченко, О.Ільченко, Л.Лапіної та інш., писали відгуки на ці твори (додаток 2)

Нарешті, етап *проблемного підходу* полягає у розвитку творчих здібностей учнів, проектувальних навичок, здатності застосовувати набуті інформаційно-технологічні вміння у нових ситуаціях, за нових умов. Цей етап можна охарактеризувати як фазу інформаційних компетенцій, сформованих на попередніх рівнях. В четвертому класі учні, використовуючи інформацію, здобуту в Інтернеті, готують повідомлення, опрацьовуючи їх в Microsoft Word (додаток 3). Вміння приймати самостійні рішення, узгоджуючи їх з оточуючими учнями, навички роботи в команді діти розвивають під час синтезу колективного інформаційного продукту з виконаних індивідуальних завдань, розроблених у кількох варіантах. Прикладом такої співпраці є колективний проект дитячої ілюстрованої казки «Лісові пригоди» (додаток 4).

Висновки

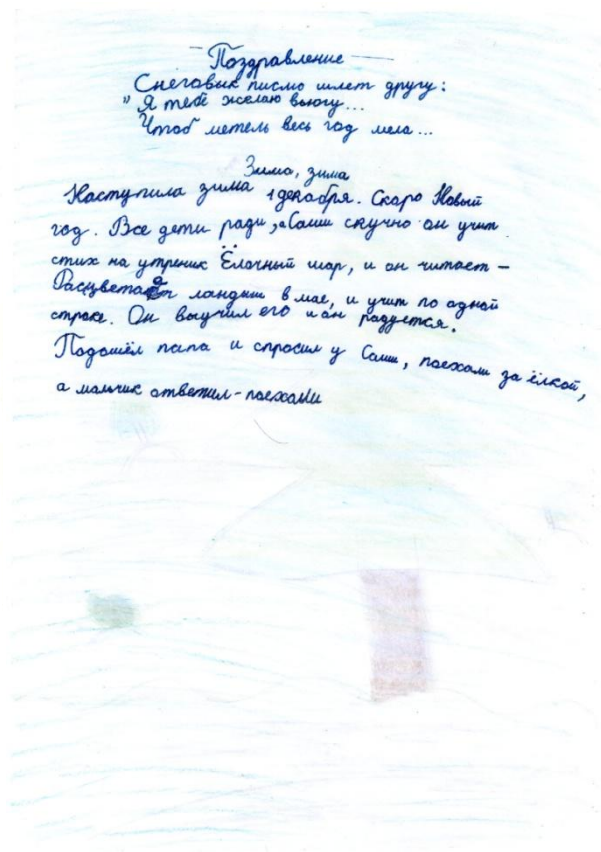
На мій погляд, вивчення проблеми формування та розвитку інформаційної компетентності учнів сприяє вдосконаленню навчально-виховного процесу, дає змогу не тільки вчителю, але й учням, самореалізуватися, як професіоналам та є одним з чинників розвитку творчих здібностей й формування соціальної компетентності учнів.

Подальшу роботу з даної педагогічної проблеми пов'язую з дослідженням розвитку інформаційно-технологічних навичок учнів як явища операційно-технологічного компонента соціальної компетентності [7, с.270].

Вважаю актуальним подальше вивчення взаємозв'язку інформаційної компетентності з іншими ключовими компетентностями (комунікативна, громадянська, економічна і т.д.) , що підпорядковані соціальній компетентності, а також вдосконалення роботи учителя-учнів на етапі проблемного підходу .

Література

1. Метод соціокультурної ситуації як основа стратегії розвитку соціальної компетентності вчителя початкових класів сільської місцевості / О. Варецька // [Гірська школа Українських Карпат](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/gasuk_2013_8-9_16.pdf) . - 2013. - № 8-9. - С. 41-45. http://nbuv.gov.ua/j-pdf/gasuk_2013_8-9_16.pdf
2. Державний стандарт початкової загальної освіти. Постанова МОН № 462 від 20 квітня 2011 року
3. Основна школа як важливий етап формування інформаційної компетентності фахівця /Єфіменко В. С. // <http://uk.orgsun.com/1/1/340-1.php>
4. Компетентності та компетенції: співвідношення понять/ Скворцова С.О., Цимбалюк Я.С.// skvor.info › Публікації › Статті
5. Культурология. XX век. Энциклопедия. Т1/ СПРб.: Университетская книга, 1998
6. Хуторской А.В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты // Интернет-журнал "Эйдос". - 2002. - 23 апреля. <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm>
7. Шпичко І.О. / Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», №2(8)/201// irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe
8. Резіна О.В. /Формування інформаційно-пошукових да дослідницьких умінь учнів старшої школи в процесі навчання інформатики.// К., 2005
9. Лукаш І.М. / Формування інтелектуальних умінь старшокласників у процесі навчання інформатики// К., 2003

Зарази
 Пришла девушка Белая,
 Пошла вся нагая. (Сир)
 Старик у ворот
 Все тело убого. (Мороз)
 Всю зиму пролежит,
 Весной в реку уйдет. (Сир)
 Поиску
 Бор до людей как отец для детей.
 Душа моя горюха.

Конкурс
«Найкращий відгук на сучасну дитячу прозу»

Відгук на книгу Т. Щербаченко
 «Пуп Землі, або як Даринка світ рятувала»,
 написаний ученицею 4 класу
 Нововасилівського НВК «Гармонія»
 Приазовського району Запорізької області
 Зайцевою Злотою Анатоліївною
 Вчитель: Фефелова А.А.

смер Нововасилівка 2010 рік

Найодатвіо я прочитала книгу
 Тетяни Щербаченко «Пуп Землі, або як
 Даринка світ рятувала». Ця книга мені
 дуже сподобалась.

Спочатку мені здавалось, що це каз-
 ка. І там я зрозуміла, що головна герої-
 ня — велика фантазерка. Дивно, але я
 повірила, що Даринка й справді бачила
 Бурносика та Веселюка, ангелів, які
 йшли Веселюкою, щоб врятувати світ,
 короля — Змія. Я навіть трохи засмути-
 лась, коли виявилось, що Даринка прило-
 да з врятування крижаники — Пупа Зем-
 лі — це тільки Даринкин сон. Щоб вряту-
 вати крижанику, Даринка співала пісеньку —
 запрошення дошки так, як ми
 бачили раніше у книжці. Даринка хотіла і вер-
 дника, та змінила й кмітливість, і про-
 сить пробаження, коли в гонимців викидає.

І ще моя бабуся також, як і ба-
 буся Даринки, читає мені на ніч захоп-
 ні історії.

Цікаво, що дівчинка так само,
 як і я, намагається зробити якусь гар-
 ну справу, а виходить, що вона напе-
 пустувала. Так, вона хотіла повітати по-
 вати поросля, прив'язавши його на шийку
 краватку свого дідуся Василя, та трохи

не зірсувала весілля сусідів. Нашога-
 нася врятувати маму від Чорного низ-
 найонця — маніака, напастить обиди-
 на обидишан нового сусіда, кинула йому
 під ноги парасольку, зверху накинула
 тюрю. Недарма сусід міг розповідал про
 ній друкові, як про «Даринку — подарунком»!

Найбільше мені сподобалась розповідь
 про курочку Мшику. Її подарував дід Мши-
 ко Дарі на день народження. Курочка пово-
 дила себе як півень, тому що виховав
 її тато — півень. Та згодом вона привела
 у двір зграйку маленьких різнокольоро-
 вих курчат. Дара спочатку не дуже зра-
 діла невдоволену подарунком, та бачи
 загарована курочкою Мшикою, коли курка
 стала, шашою.

Книгу я прочитала напролюд швидко,
 бо Даринка пишеться своєю на мене!

Вона весела, постійно щось вигадує та
 фантазує, намагається самостійно
 вирішувати якісь великі справи. І ще
 ця книга — дуже весела. Вважаю, що Тетя-
 на Щербаченко й сама така весела. Чи
 не про своє дитинство створила вона цю
 книгу?

Ом тільки намальована Даринка у книзі
 трохи іншими, ніж я собі її уявляю.

Мені дівчинка бачиться ось такою:

Даринку автору за дівчинку Даринку!

Ітак, делаем Жаворонков:

СОСТАВ

ОПАР: 1 стакан воды, 0,5 стакана муки, 3 ч ложки сахара, 10–11г сухих дрожжей
ТЕСТО: 1/4 стакана сахара, 1 ч ложка соли, 5 ст ложек растительного масла, 3–3,5 стакана муки

В теплой воде растворить дрожжи и вмешать сахар и муку. Поставить в теплое место, пока опара не увеличится в 2–3 раза.

В опару положить сахар, соль, влить растительное масло и всыпать 2,5 стакана муки. Перемешать.

Полстакана муки высыпать на стол, на муку вывалить тесто. Месить, понемногу подсыпая муку, пока тесто не станет гладким, однородным, влажным, но не липнущим к рукам. (Из данных продуктов получится примерно 870г теста.)

Тесто накрыть пищевой пленкой и оставить подходить. Когда тесто увеличится в 1,5–2 раза нарезать его на одинаковые кусочки, которые потом скатать в шарики.

Летящий жаворонок (1 вариант)

Шарик теста раскатать в короткую толстую колбаску. (фото 1)

На одном конце вытянуть клев и вставить глаз.

С другого конца 2/3 длины колбаски расплющить пальцами или раскатать. При раскатывании нужно растягивать тесто в ширину, а не в длину.

Посередине раскатанной части, вдоль валика, сделать разрез. (фото 2)

Затем обе получившиеся половинки надрезать более короткими разрезами. Одну часть поднять и уложить поверх другой, чтобы эти части были перпендикулярны друг другу

Ой, кулики, жаворончики,
Прилетайте к нам у в однушки*
Летел кулик из-за моря,
Принес кулик девять замков.
"Кулик, кулик,
Замыкай зиму,
Отпирай весну,
Тепло летечко!"

Жаворонки, жавороночки!
Пригласите к нам,
Принесите нам лето теплое!
Нам зима надоела,
Весь хлеб у нас поела,
Всю скотинку поморили.

Гори, Солнце, ярче -
Лето будет жарче!
А зима теплее,
А весна милее.

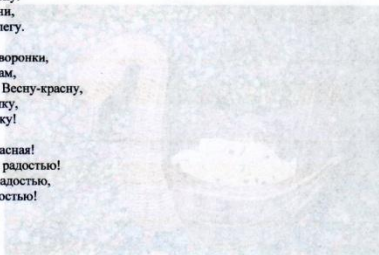
В лесу вырастут грибы,
В огороде бобы,
В поле рожь и ячмень,
Во саду зелен хмель.

Жаворонки, жаворонки!
Возьми себе зиму,
А нам отдай весну.
Возьми себе сани,
А нам отдай телегу.

Жаворонки, жаворонки,
Прилетайте к нам,
Приносите нам Весну-красну,
Красну солнышку,
Теплу гнёздышку!

Весна, весна красная!
Приди, весна, с радостью!
С радостью, с радостью,
С великою милостью!

Летел кулик
Из-за моря,
Принёс кулик
Девять замков
- Кулик, кулик
Замыкай зиму,
Отпирай весну,
Тёплое лето!

Новоасіський НВК «Гармонія»
Приховський район
Запорізька область

Всеукраїнський конкурс
«Моральний вчинок»
колективний проєкт дитячої ілюстрованої казки
«Лісові пригоди»

Робота
учнів 4 класу
Голубева Дмитра, 2000 р.н.
сміт Новоасіська, вул. Леніна, 116
Корпусової Анастасії, 2001 р.н.
сміт Новоасіська, вул. Поштова, 82
Смоленко Дар'ї, 2000р.н.
сміт Новоасіська, вул. Вознесенська, 78
Симоновської Олені, 2000р.н.
с. Життєве, вул. Суворова, 3 кв. 2
Айтузової Тетяни, 2001 р.н.
сміт Новоасіська, вул. Поштова, 3
Бурцева Олександра, 2000р.н.
сміт Новоасіська, вул. Бердінська, 30-а
НВК «Гармонія», смт Новоасіська,
вул. Миру, 2-а
вчитель Фещенко Ангеліна Аркадіївна

2011 рік

Жукова Настя, 2001 р.н.

Влітку в лісі дуже спекотно. Всі звірі йдуть до водопою, тому що дуже хочеться пити. Та на березі річки звірів було так багато, що вони почали штовхатися і не мали змоги пройти.

1

Випадково великий вайлуватий Ведмідь зачепив Білочку. За це на Ведмедя розлютились й прогнали його з водопою. Той засмучений пішов

Бурцев Олександр, 2000 р.н.

геть. Коли всі втамували спрагу, Білочка набрала в кохоль свіжої прохолодної водички та віднесла Ведмедю.

2

Малюкова Наташа, 2001 р.н.

Восени збирала Білочка припаси на зиму: горішки, шишки, грибочки. Раптом дивиться, а у схованці в її дуплі немає жодного горішка. Куди вони поділися? Скільки правдова – і все дарма.

Спиркова Ганна, 2000 р.н.

Питає в звірів, чи не бачив хто злодюжку? Ніхто не бачив! Сидить білочка під деревом, гіркі сльози ллє.

3

А їй на зустріч – Зайчик-Пострибайчик з цілою купою горішків :

Москалькова Катерина, 2001 р.н.

« Пробач мені, так вийшло. Більше я чужого не братиму, нічих речей не красти!» . Що на це Білочці відповісти? Вона навіть сварити довгоухого не стала. Тільки горішками пригоостила.

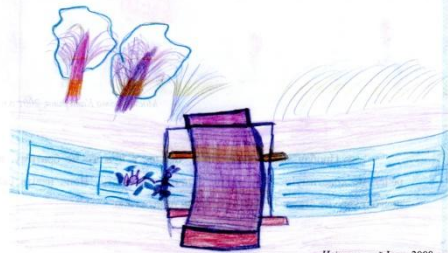
4

А взимку сталася з Білочкою така пригода : пішла вона до кринички

Попризов Владислав, 2001 р.н.

набрати водиці для чаю з м'ятою та підскокнула й упала в воду. Того

Цітанський Іван, 2000 р.н.

ранку пробігав повз кринички білий Зайчик – Пострибайчик й почув, як

5

Білочка кличе на допомогу. Хотів він розбудити Ведмедя, який спав неподалік у своєму барлозі, але ж часу обмалі! Хоч і страшно було Зайчику, хоч дуже боявся в студеній воді опинитися, та схопив він велику гілку й побіг поближче до кринички. Полав Засць цю гілку Білочці й допоміг їй врятуватися. Вдячна Білочка запросила рятівника до себе в гості та пригоостила чаєм з м'ятою та медом.

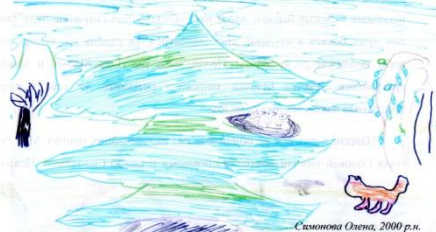
Навесні в лісі теж не обійшлося без надзвичайних пригод. Між густого гілля Соловей звів гніздечко, там оселився зі своєю Солов'їною. Недавні й

Жмаєв Олександр, 2001 р.н.

Солов'ята на світ з'явилися. Ось прийшов час вчити їх співу : запросили для цього дуже відомого Вчителя-Соловейка з сусіднього лісу. Та на біду жорстокі люди залишили в лісі Кота, щоб не душив він курчат на подвір'ї. Чим Коту пожитися? Вирішив Кіт вполювати Вчителя. Як побачили це Солов'ята. Влаштували такий галас! Злетілися всі птахи, збіглися всі звірі –

6

Симонова Олена, 2000 р.н.

провчили Кота на все життя. Пообіцяв розбійник повернутися до своїх хазяїв та більше ніколи-ніколи не ображати птахів й малесеньких курчат не їсти, а тільки мишей ловити, щоб шкоди не завдавали. Кіт побіг до своєї оселі. А птахи й звірі влаштували велике свято під назвою « Врятування Вчителя».

Серед лісу ріс великий дуб. Біля його коріння жив у ямі Сірий Засць, в

Войничук Ганна, 2000 р.н.

гілках у гнізді оселилась сорока, в дуплі – Білка Пухнаста (сестричка Білочки), ще вище на дубі дикі бджоли мали своє гніздо. Ось якось усі жителі

7

дуба стали сперечатися – чий це дуб. Сварилися, сварилися, сварилися...

Антонієвська Тетяна, 2001 р.н.

зранку до вечора. Вже вирішили шукати собі інші домівки, та раптом подумали, що краще жити разом в мирі та злагоді й одне одному допомагати, без друзів життя не буває.

Задорова Олена, 2001 р.н.

Так і живуть в лісі звірі й птахи: сваряться, миряться. Іноді вчиняють негарно, та потім виправляються. Завжди допомагають у важку хвилину. Навіть рятують життя. Важливо, що вміють в цьому лісі пробачати образи. Треба й людям в них повчитися.

Степаненко Дар'я, 2000 р.н.

Корпусова Настя, 2001 р.н.

Зайцева Злата, 2001 р.н.

Генчова Юлія, 2001 р.н.